

Обяснителна записка във връзка с прилагането на подхода „Финансиране, което не е свързано с разходите“ (FNLC) по ПКИП

1) Мерки за предотвратяване на двойно финансиране

Във връзка с прилагането на подхода „финансиране, което не е свързано с разходите“ (FNLC), предвиден да се прилага по отношение на плащанията към ЕК по две процедури по Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 (ПКИП) и с оглед на факта, че на ниво Управляващ орган (УО) - бенефициент отчитането и плащането е въз основа на реално извършени допустими разходи, УО ще има ангажимент да контролира както недопускането на повторно финансиране на един и същ разход, актив, софтуер, лицензия, доставка или услуга на ниво отделен договор, така и недопускането един и същ резултат да бъде отчетен повече от веднъж пред ЕК.

УО прилага установените процедури за проверка на двойно финансиране, подробно описани в глава 4 „Процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, част II“ и глава 7 „Мониторинг и верификация на договори по ПКИП“ от Наръчника по ПКИП. УО използва за проверките официални база данни на Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 (ИСУН) и ARACHNE, като поддържа и собствена база данни с информация за доставеното оборудване и извършени услуги, която се актуализира периодично.

В съответствие с процедурите съгласно глава 4 „Процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, част II“ от Наръчника по ПКИП, проверка за наличие на двойно финансиране се извършва преди подписване на договора за предоставяне на безвъзмездна помощ в ИСУН, като при необходимост е предвидено извършване на допълнителни проверки и разяснения, като резултатът се документира в контролен лист.

В процеса на изпълнение на проектите проверката за двойно финансиране се извършва в съответствие с процедурите, описани в глава 7 „Мониторинг и верификация на договори по ПКИП“ от Наръчника по ПКИП. При верифицирането на междинен или финален отчет и преди извършването на съответното междинно или окончателно плащане, се извършва проверка в наличните бази данни на УО, а резултатът се документира в съответните контролни листове. При прегледа и верификацията на междинните и финалните отчети УО прилага риск-базиран подход. Обхватът и интензитетът на проверката се определят въз основа на предварителната оценка на риска на проекта и на допълнителните рискови обстоятелства, установени по време на неговото изпълнение. В оценката се отчитат информацията в ИСУН, предходният опит на бенефициента, характеристиките и стойността на инвестицията, измененията по договора, резултатите от предходни проверки, установени нередности или финансови корекции, данните от базата за двойно финансиране и наличните рискови индикатори, включително резултатите от проверката в ARACHNE. При наличие на индикации за двойно финансиране, от бенефициента се изискват допълнителни доказателства и се организират едновременни проверки на място на засегнатите проекти. До изясняване на случая съответният разход не се верифицира и свързаният резултат не се включва в искане за възстановяване от Европейската комисия.

По обхванатите от FNLC процедури проверката ще обхваща най-малко бенефициента и неговия ЕИК, проекта, мястото на изпълнение, вида на технологията, доставчика, договора и източника на финансиране. За материалните активи ще се съпоставят производителят/изпълнителят, марката, моделът, техническите характеристики, серийният и инвентарният номер. За софтуера и лицензиите ще се използват наименованието и версията, лицензионният номер, лицензополучателят, броят потребители или устройства, периодът на лицензията, идентификаторът на инсталацията и доказателствата за нейното активиране и функциониране. Липсата на двойно финансиране при СМР ще се установява в рамките на административната и физическата проверка на конкретния строителен обект чрез съпоставка на мястото и предмета на инвестицията, договорите и изпълнителите, количествено-стойностните сметки, видовете и количествата работи, строителните книжа, актовете и протоколите,

фактурите, документите за приемане и източника на финансиране, както и чрез проверка на място, когато е приложимо. При установено съвпадение или съществено припокриване проверяващите ще изискват допълнителна информация и при необходимост ще организират проверки на място. Съгласно Наръчника по ПКИП при съвпадение на марка, модел и сериен номер по повече от един проект се извършват едновременни проверки на засегнатите операции, за да се потвърди или отхвърли хипотезата за повторно отчитане на един и същи актив. До изясняване на случая съответният разход не се верифицира, а свързаният резултат няма да бъде включван в искане за възстановяване на средства от ЕК.

2) Осигуряване на съответствие с приложимото законодателство в областта на вътрешния пазар на ниво бенефициент

Спазването на приложимото европейско и национално законодателство в областта на вътрешния пазар на ниво бенефициент се контролира пряко от Управляващия орган на ПКИП. В съответствие със Системата за управление и контрол и глава 7 „Мониторинг и верификация на договори по ПКИП“ от Наръчника по ПКИП, УО извършва проверки за спазване на правилата за възлагане на обществени поръчки, правилата за държавна/минимална помощ, недопускане на двойно финансиране, законосъобразност и допустимост на разходите. Прилагането на FNLC на ниво УО - ЕК не променя задължението на бенефициентите да изпълняват проектите в съответствие с условията на сключените договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ и приложимата нормативна уредба в посочените области.

УО следи техническото и физическото изпълнение на договорите, включително дали одобрените дейности са действително извършени, дали активите, оборудването, софтуерът и услугите са доставени и въведени в експлоатация, а СМР са извършени, дали активите се използват по предназначение и са постигнати договорените цели, резултати и индикатори. Мониторингът има за цел да потвърди, че съфинансираните продукти и услуги са доставени в съответствие с приложимите правила на ЕС, националното законодателство и условията на договора.

Компетентните звена на УО осъществяват контрол върху избора на изпълнители. В зависимост от статута на бенефициента се проверява спазването на ЗОП или на Глава четвърта от Закона за управление на средствата от европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ) и ПМС № 4/2024 г. за определяне на правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от Европейските фондове при споделено управление, включително принципите за публичност, прозрачност, свободна и лоялна конкуренция, равнопоставеност и недопускане на дискриминация. Контролът обхваща документацията за процедурата, оценяването на офертите, избора на изпълнител и сключения договор, като резултатите се документират в контролни листове.

При разглеждането на междинните и финалните отчети, представени от страна на бенефициентите, УО прилага риск-базирана управленска верификация. Обхватът и интензитетът на проверката се определят според рисковия профил на проекта, като се използват данни от ИСУН, предходни проверки и одити, публични регистри, базите за нередности и двойно финансиране и резултатите от проверките в системата ARACHNE. Риск-базираният подход не изключва задължителните проверки за спазване на правилата в областта на държавните/минималните помощи, избора на изпълнители, двойното финансиране, постигането на индикаторите, конфликта на интереси, измамите и нередностите. Първата проверка на междинния или финалния отчет се извършва от експертите, отговорни за техническото изпълнение, а финансовите аспекти се проверяват от компетентните експерти на финансовото звено към УО. При прегледа се извършва и проверка в ARACHNE. При установени индикации за измама, конфликт на интереси или нередност, случаят се насочва към компетентното звено на УО за допълнителни действия. Проверките се извършват на основните етапи от изпълнението: при избора на изпълнители, по време на текущото изпълнение, при разглеждането на междинните и финалните отчети, преди извършване на плащане, чрез

планирани или непланирани проверки на място и през периода на устойчивост. Проверките на място и резултатите от тях се регистрират в ИСУН, заедно с констатациите, препоръките и предприетите последващи действия.

При установено несъответствие УО може да изиска допълнителни доказателства или коригиращи действия, да разшири обхвата на проверката, да извърши проверка на място, да откаже верификация на засегнатите разходи, да спре плащането или да предприеме действия за финансова корекция и администриране на нередност.

3) Описание на системата за докладване на бенефициета към Управляващия орган (в случай че УО възнамерява да се позовава на външна оценка на системата за вътрешен контрол на бенефициента по отношение на спазването на приложимото национално законодателство)

Управляващият орган не възнамерява да разчита на външна експертиза, като основание за получаване на увереност относно спазването на приложимото национално законодателство.

Съответствието с приложимото национално законодателство се проверява пряко от компетентните структури на УО чрез предвидените в Системата за управление и контрол административни проверки, риск-базирана управленска верификация и проверки на място. Проверките обхващат техническите, финансовите, административните и физическите аспекти на операцията, включително спазването на правилата в областта на държавните/минималните помощи, избора на изпълнители, допустимостта на разходите, двойното финансиране, конфликта на интереси, изпълнението на дейностите и постигането на договорените резултати и индикатори.

При разглеждането на междинните и финалните отчети обхватът и интензитетът на проверките се определят в зависимост от рисковия профил на операцията. Използват се данни от ИСУН, предходни проверки и одити, публични регистри, базите данни на УО и резултатите от проверките в системата ARACHNE. При установен повишен риск се изискват допълнителни документи, разширява се обхватът на проверката и при необходимост се извършва проверка на място.

Отчитането и обменът на информация между бенефициентите и УО се осъществяват чрез ИСУН. Чрез системата бенефициентите представят междинни и финални технически и финансови отчети, искания за плащане, декларации, доказателства за изпълнението и други изисквани документи и информация. УО документира извършените проверки, констатациите, исканията за пояснения и допълнителни документи, резултатите от проверките на място и окончателните си заключения в съответните контролни листове съгласно глава 7 „Мониторинг и верификация на договори по ПКІП“ от Наръчника по ПКІП. Контролните листове са въведени в структуриран вид в ИСУН, където се попълват в съответните модули.

Когато за проверката на специфични технически обстоятелства се използва становище на външен експерт или специализиран орган, то има само подпомагащ доказателствен характер. Отговорността за извършването на управленската проверка и за окончателното заключение относно законосъобразността и изпълнението на операцията е изцяло на Управляващия орган.

4) Нередности – мерки в случаите на нередности, свързани с неспазване на приложимото законодателство

В съответствие с действащата Система за управление и контрол, УО на ПКІП е осигурил функционирането на механизмите за контрол и отчетност в съответствие с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2021/1060 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г., ЗУСЕФСУ и Наредбата за посочване на нередности, представляващи основания за извършване на финансови корекции, и процентните показатели за определяне размера на финансовите корекции по реда на ЗУСЕФСУ, приета с Постановление № 57 на Министерския съвет от 28 март 2017 г. За тази цел УО прилага специфична процедура, уредена в Наръчника по ПКІП, относно

откриването и докладването на нередности, препоръките за коригиращи действия и възможността за възстановяване на средства, изплатени по договорите.

В съответствие с европейското и националното законодателство в областта, УО прилага правилата за администриране на нередности по ПКИП, включително съответните процедури и срокове.

По-конкретно, когато се установи нарушение на правото на ЕС или националното законодателство, Управляващият орган налага финансови корекции, като отменя финансовата подкрепа, предоставена от фондовете на ЕС, или като намалява размера на разходите, декларирани като допустими по проекта, с цел постигане или възстановяване на ситуация, в която всички разходи, представени на Европейската комисия, отговарят на приложимото право на ЕС и българското законодателство.

В съответствие с действащото законодателство, финансова корекция може да се определи към целия проект, към конкретна дейност, към конкретен договор с изпълнител или към отделна разходна позиция.

5) Процедури за разглеждане на жалби/съмнения за измами по отношение на нарушения на правилата на вътрешния пазар

Управляващият орган на ПКИП е въвел процедури за администриране на сигнали, осигуряващи прозрачност и обективност. Тези процедури са регламентирани в глава 10 „Нередности“ от Наръчника по ПКИП. Всяка постъпила информация, представляваща сигнал за нередност се регистрира незабавно в Информационната система за управление и наблюдение (ИСУН).

Създадени са канали за подаване на сигнали, осигуряващи поверителност и защита от ответни действия, в съответствие с изискванията за борба с корупцията.

УО прилага специализирани технологични и административни инструменти за борба с измамите:

УО прилага инструмента за оценка на риска ARACHNE на Европейската комисия, който позволява идентифицирането на високорискови проекти, бенефициенти и договори чрез кръстосана проверка на данни.

Когато има основателно съмнение за измама, Управляващият орган незабавно уведомява Дирекция „Защита на финансовите интереси на Европейския съюз (АКФКОС)“ към Министерството на вътрешните работи на Република България и Европейската служба за борба с измамите (OLAF), съгласно член 74, пар. 1, буква в) от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Тези специфични мерки се допълват от административни проверки на заявленията за плащане и проверки на място, чийто обхват и честота се определят въз основа на оценка на риска, в съответствие с член 74, пар. 2 от Регламент (ЕС) 2021/1060. Тези действия целят да потвърдят, че декларираните разходи са действително направени и отговарят на одобрения проект и приложимото законодателство, съгласно член 74, пар. 1, буква а) от Регламент (ЕС) 2021/1060.

Чрез тези мерки Управляващият орган гарантира, че разполага с ефективен механизъм за своевременно откриване на нередности и за защита на финансовите интереси на Европейския съюз и националния бюджет.

6) Оценка от страна на Одитния орган

Проектът на процедурите във връзка с прилагането на подхода FNLC по ПКИП се съгласува с националния Одитен орган с цел гарантиране спазването на приложимата нормативна уредба на национално и европейско ниво.

Мерките, предвидени от страна на Управляващия орган във връзка с прилагането на подхода „Финансиране, което не е свързано с разходите“ по ПКИП, се основават на процедури за проверка, които вече се използват от УО в съществуващата му Система за управление и контрол и Наръчника по ПКИП, осигурявайки по този начин спазването на всички приложими нормативни изисквания.

В случай че в рамките на последващата оценка Одитният орган установи необходимост от предприемане на допълнителни/коригиращи действия и отправи препоръки към Управляващия орган, същите ще бъдат внимателно разгледани и ще бъдат предприети необходимите мерки за тяхното изпълнение в съответствие с приложимите нормативни изисквания и установени процедури.